

NIHAD M. ÇETİN, HAYATI VE ESERLERİ

AHMET SUBHI FURAT

26 Haziran 1991 tarihinde aramızdan ayrılan değerli hocamız Nihad M. Çetin, 2.10.1934 tarihinde Gümüşhacıköy Nüfus idaresinden verilen Nüfus Hüviyet Cüzdanı örneğindeki kayda göre 14 Şubat 1340 tarihinde, Amasya vilâyetinin Gümüşhacıköy kazasının Merkez nahiyesine bağlı Saray mahallesinde doğdu. Kendisi, Edebiyat Fakültesi'nde mevcut dosyasında yeralan haltercümesinde bu hicri tarihi 1924 olarak verir. Yine aynı vesikadan öğrendiğimize göre, babası Hüseyin Mazlum bey, annesi ise Reşide hanımefendidir.

İlk okulu Gümüşhacıköy'de bitiren Prof. Dr. Nihad Çetin, orta tahsilini Merzifon Orta Okulu, Niğde Orta Okulu ve Yozgat Lisesi'nde parasız yatılı öğrenci olarak tamamladı (1938-1943). Yüksek tahsilini, Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamlamış, bu öğrenciliği sırasında anılan bölümün derslerine muvazi olarak Arap-Fars Filolojisi ve Fransız Filolojisi Bölümlerinin de derslerini muntazaman tâkip etmiştir (1944-1948).

Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirince Düziçi Köy Enstitüsü edebiyat öğretmenliğine tayin edilen (1948-1949) Nihad Çetin, bir sene bu vazifede kaldıktan sonra, Kayseri Lisesi edebiyat öğretmenliğine nakledilmiş ve 31.3.1953'te Arap-Fars Filolojisi asistanı olarak Edebiyat Fakültesi'ne intisap edene kadar bu vazifesini sürdürmüştür. 1955-1957 yılları arasında askerlik görevini yaptıktan sonra yine eski vazifesine dönen Nihad Çetin, 17.X.1958 tarihinde "Abū Ḥatim as-Sicistānī ve Kitāb al-muzakkar ve'l-mu'annaş'i" adlı tezi ile doktorasını vermiştir. Bundan sonra Arap-Fars Filolojisi Kürsüsü'nün iki müstakil kürsü haline gelmesi üzerine, Arap Filolojisi Kürsüsü asistanlığında kalan Nihad Çetin, "al-Zavzanī ve Ḥamāsat al-zurafā'sı" adlı tezi ile kanuni merhaleleri geçirerek Kasım 1964'te doçent olmuştur. O, buradaki görevini sürdürürken bir taraftan da İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nde müdürlük yaptı (1965-1967). 27.IV.1971 tarihinde profesör olan Nihad Çetin, 30 Kasım 1971 tarihinden 1990 yılına kadar

Şarkiyat Enstitüsü müdürlüğünü de yürüttü.

Nihad Çetin hocamız, bu öğretim ve idari görevlerinin yanısıra ilmi faaliyetlerini de ısrarla sürdürdü. Esasen o, Edebiyat Fakültesi'ne intisabından itibaren Türkoloji ile ilgili birçok makale de kaleme almıştı. Anadolu ve İstanbul kütüphanelerindeki çalışmalarının mahsulü olan bu makalelerinde, bilinen eserlerin mühim yazmalarını tanıttığı gibi hiç bilinmeyen eserleri de ele almıştı. O, Arap, İran ve Eski Türk edebiyatlarının birçok bakımdan birbirleriyle olan münasebetlerini gözönünde bulundurarak, bazı meseleleri İslam edebiyatının umumi seyri içinde ele aldı.

Prof. Dr. Nihad Çetin, titiz bir araştırmacı idi. Burada onun fevkalâde güzel yazı (hat) yazdığını, klâsik ve halk musikisine büyük bir sevgi gösterdiğini ve sporlar arasında güreşe büyük bir ilgi gösterdiğini de hatırlatalım. O, bu faaliyetlerinin yanında Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyeti'nin (1954-1991), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Türk Dil Kurumu'nun ve Irak İlimler Akademisi'nin de (1979-1991) üyeliğini yaptı. Bu meyanda Musul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde bazı konferanslar verdi (9-27 Nisan 1978). Ayrıca Türkiye-Mısır Kültürel ve Bilimsel Değişim Programının 1. maddesi uyarınca Mısır'da bilimsel incelemelerde bulundu (1984).

Çalışkan, vazifesine son derece düşkün ve insanlık tarafı fevkalade olan hocamız Nihad Çetin, bu titiz ve sabırlı gayretlerinin mahsulü olan pekçok kitap ve makale yazdı. Merhum hocamızın bu çalışmalarını senelere göre tertip ederek sunmak daha uygun olacaktır:

1952

Ahmedi'nin bilinmeyen birkaç eseri (İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi) Tarih Dergisi III (1952), s. 103-108.

1954

Tercümeleriyle namaz sureleri ve duaları, İstanbul 1954.

Ahmed Haşim'in kaynakları hakkında bir deneme, Türkiyat Mecmuası, XI (1954), s. 183-212.

1955

Seyrani'nin neşredilmemiş bazı şiirleri, *Türkiyat Mecmuası XII* (1955), s. 95-112.

Latifi (Laṭīfi), *IA VII* (1955), s. 19-22.

Maide (Mā'ida), *IA VII* (1955), s. 197.

1958

Meydani (al-Maydāni), *IA VIII* (1958), s. 177-179.

Marius Canard, Kamaladdin Ibn al-Adım'in *Buğyat at-ṭalab* adlı eserinin coğrafi giriş kısmı hakkında bazı müşahedeler, *Şarkiyat Mecmuası II* (1958), s. 41-51 (tercüme).

1959

Arap dili ve sarf nahvine dâir üç eser, *Şarkiyat Mecmuası III* (1959), s. 162-168.

İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi 1 (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü yayınları, sayı 1, İstanbul 1959 (tanıtma).

Müzari (Muzâri), *IA VIII* (1959), s. 776-777.

Müberred (Mubarrad), *IA VIII* (1959), s. 779-781.

Mücadile (al-Mucādila), *IA VIII* (1959), s. 782.

Müctess (Muctass), *IA VIII* (1959), s. 783-784.

Müddesir (al-Muddaşir), *IA VIII* (1959), s. 784.

Mülk (al-Mulk), *IA VIII* (1959), s. 797-798.

Mümin (al-Mu'min), *IA VIII* (1959), s. 798.

Müminün (al-Mu'minün), *IA VIII* (1959), s. 798-799.

Mümtehine (al-Mumtahina), IA VIII (1959), s. 799.

1960

Münserih (al-Munsarih), IA VIII (1960), s. 807.

Mürselat (al-Mursalât), IA VIII (1960), s. 810.

Mütedarik (al-Mutadârik), IA VIII (1960), s. 853.

Mütekarib (al-Mutakârib), IA VIII (1960), s. 856-857.

Müzzemmil (al-Muzzammil), IA VIII (1960), s. 870-871.

Nasr (al-Naşr), IA IX (1960), s. 103-104.

Nahiv, IA IX (1960), s. 35-37 (tadil).

Naziat (al-Nâzi'ât), IA IX (1960), s. 141-142.

Nebe (al-Naba'), IA IX (1960), s. 150.

1961

Mesnevi'nin Konya kütüphanelerindeki eski yazmaları, Şarkiyat Mecmuası IV (1961), s. 87-118.

1963

Amir Husrev-i Dihlevi'nin eserlerinin yazma nüshaları, Şarkiyat Mecmuası V (1963), s. 71-84.

Recez (Racaz), IA IX (1963), s. 657-663.

Remel (Ramal), IA IX (1963), s. 683-684.

Ruba'i (Rubâ'i), IA IX (1963), s. 759-761 (tadil ve ikmal).

1964

Arapça Dilbilgisi I (Alfabe, kelime, şekil bilgisi, türetme), İstanbul

1964 (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, no. 1064), Ahmet Ateş ve Tahsin Yazıcı ile birlikte.

Sad (Şad), IA X (1964), s. 17-18.

Saffat (Şaffat), IA X (1964), s. 60.

Sealibi (al-Şa'ālibı), IA X (1964), s. 262-266.

Sebbih (Sabbih), IA X (1964), s. 289.

1965

Ahmedî'nin Mirkāt el-edeb adlı eseri, Türkiyat Mecmuası XIV (1965), s. 217-230.

Seri (Sari'), IA X (1965), s. 518-519.

Sibeveyhi (Sibavayhî), IA X (1965), s. 578-585.

1966

Sirafi (Sîrāfi), IA X (1966), s. 696-699.

1967

Sükkeri (al-Sukkari), IA XI (1957), s. 92-94.

1968

İstanbul kütüphanelerinde Farsça manzum eserler, I, Ahmed Ateş (Üniversite ve Nuruosmaniye kütüphaneleri), İstanbul 1968 (İran şehinşahlığının kuruluşunun iki bin beş yüzüncü yıldönümü dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır). Bu eserin ilk 30 forması, müellifin (Ahmed Ateş'in) tashih ve mürakabesi altında basılmıştır. Eserin geri kalan kısımlarının baskısı ile ilgilenen hocamız Nihad M. Çetin, bu münâsebetle şunları söyler (s. XI):

Prof. Ahmed Ateş'in 20 Ekim 1966 tarihindeki acı ve âni kaybı üzerine, eserin baskı işleriyle bir talebesi (Nihad M. Çetin'in kendisini kastediyor)

meşgul oldu. Bu nâçiz talebesi, hocasının bıraktığı önsöz ile bazı notları tetkik ederek önce onun, tamamladığı metin kısmı dışında neler yapmak ve bunları nasıl yapmak istemiş bulunduğunu tâyine çalıştı. Eserin baş ve son taraflarına ilâve edilen bibliyografya, muhtelif indeksler v.s. bu sûretle hazırlanmıştır.

Şair (Şâ'ir), IA XI (1968), s. 291-294

Şenfera (al-Şanfarâ), IA XI (1968), s. 424-426.

Şeybani (Abû 'Amr Ishâk), IA XI (1968), s. 450-453.

Şiir (Şi'r), IA XI (1968), s. 530-542.

La Vie et l'oeuvre d'Ahmet Ateş, Revue des etudes islamiques, XXXVI (Paris 1968), s. 157-164.

Tafdil (Tafzil), IA XI (1968), s. 619.

1969

Ta-Ha (Tâ-Hâ), IA XI (1969), s. 627.

1970

Tarafe (Tarafa b. 'Abd al-Bakrî), IA XI (1970), s. 765-768.

Tavil (Tavîl), IA XII-1 (1970), s. 66-67.

Ta'zir (Ta'zir), IA XII-1 (1970), s. 71-73.

Teabbata Şerren (Ta'abbata Şarran), IA XII-1 (1970), s. 76-78.

Terci (Tarcî'), IA XII-1 (1970), 169-173.

Tevriye (Tavriya), IA XII-1 (1970), s. 222-223.

Tufeyli (Tufayli), IA XII-1 (1970), s. 480.

1971

Ahmed Ateş, Oriens XXI-XXII, (1971), s. 7-15 (ek olarak).

1972

Ahmed Ateş, hayatı ve eserleri, Şarkiyat Mecmuası VII (1972), s.1-24.

1973

Eski Arap Şiiri, İstanbul 1973.

Ümeyye (Umayya), IA XIII (1973), s. 100-102.

Ümmet (Umma), IA, XIII (1973), s. 102-104.

Ümmi (Ummi), IA XIII (1973), s. 104-106.

Vav (Vav), IA XIII (1973), s. 240-242.

Veted (Vatad veya vatid), IA XIII (1973), s. 306-307.

Ya (Yā), IA XIII (1973), s. 328-329.

Yafi'i (Yāfi'i), IA XIII (1973), s. 333-335 (tashih ve ikmāl).

Yakut Musta'simi (Yākūt al-Musta'simī), IA XIII (1973), s. 352-357.

Zu'r-Rumme (Zu'l-Rumma), IA XIII (1973), s. 631-634.

Züheyr (b. Abi Sulmā), IA XIII (1973), s. 639-642.

1976

Arapça Metinler I, İstanbul 1976.

1978

el-Cami'a (1978), Musul I, 20-26, VII, 15-18.

1988

İslâmda Paleografyanın Doğuşu ve Gelişmesi, Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, İstanbul 1988, s. 1-10.

1989

Dirâsat fi'l-edeb ve't-târîhi't-Turki ve'l-Mısrî, Kahire 1989, s. 211-220.

1990

Fennu'l-hatt, İstanbul 1411/1990 (Arapça kaleme alınan bu eserin Osmanlı dönemi, Uğur Derman tarafından yazılmıştır. Eserin Türkçesi, Islâm Konferansı Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) tarafından Hat Sanatı adıyla yayınlanmıştır (İstanbul 1992)). Ayrıca bk. Islâm Hat San'atının Doğuşu ve Gelişmesi (Yâkût devrinin sonuna kadar), Islâm Tetkikleri Dergisi, IX (1995), 1-50.

1991

Gevherî'ye Dâir Birkaç Not, Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan, İstanbul 1991, s. 21-23.

Ahbâr, DİA (1988), I, 486-489.

Aklâm-ı Sitte, DİA, II, 276-280.

Arap (Yazı, dil, edebiyat, sanat), DİA, III (1991), 276-309.

Aruz, DİA, III (1991), 424-437.